

BÖLÜM 1

AĞIRLIKLİ DEĞERLENDİRME PROTOKOLÜ

GİRİŞ

Bu bölümde sıralama sorularını kısmi olarak doğru yapan adayları notlandırırken karşılaştığımız sorunun çözmek için geliştirmiş olduğum *Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü*'nü (Weighted Marking Protocol, Razi, 2005) tanıtmaya çalışacağız. Burada, sıralama sorularına verilebilecek olan farklı cevaplar bu yeni yaklaşıma göre incelenecektir.

SIRALAMA TESTLERİ

Sıralama testlerinde adaylar, kendilerine karışık sırada verilen kelimeleri, cümleleri, paragrafları ve hatta metinleri doğru sıralamaya sokmaya çalışmaktadırlar. Ne var ki, hedeflenen doğru sıralamayı bulamayan adayları değerlendirmek, testi uygulayan kişiler için sıkıntı oluşturmaktadır. Alderson (2000), bu testlerin değerlendirme süreciyle ilgili iki farklı sorundan bahsetmektedir.

İlk olarak, adaylar testi hazırlayan kişinin cevap anahtarında öngördüğü sıralamadan daha farklı, diğer bir doğru sıralama oluşturabilirler. Bu durumda, testi değerlendirirken diğer doğru sıralamaları da kabul etmek gerekmektedir. Ya da testi hazırlayan kişinin metni tek doğru sıralama oluşturacak şekilde yeniden yazması önerilmektedir.

Alderson (2000) ikinci sorun olarak ise sıralama sorularının bir bölümünü doğru olarak cevaplayan adayları değerlendirmenin zorluğuna değinmektedir. Buna göre, sıralama testlerindeki hatalı cevaplar, kısmi olarak değerlendirildiğinde, notlandırma süreci hem çok zor olmakta, hem de hatalı olabilmektedir. Diğer taraftan bu tür soruları değerlendirirken, tamamını doğru yapan adayları dikkate almak ve onlara tam puan vermek; diğer adayları ise bir ya da daha fazla yanlış nedeniyle aynı kefeye koymak, adaylar arasındaki ayrımı belirlememize olanak sağlamadığı için adil olmamaktadır. Çünkü bu durumda metni hiç anlamamış ve sıralama sorularını gelişigüzel cevaplamış bir adayla metni belli oranda ya da tamamen anlamış fakat sıralama sorularını cevaplarken sadece bir hata yapmış olan bir adayın arasındaki fark gözardı edilerek ikisine de 0 puan verilmiştir. İşte bu adaletsizliğin önüne geçebilmek amacıyla sıralama sorularına hatalı cevap veren adayları da yaptıkları hatalara göre sınıflandırıp, hak ettikleri oranda puan vermenin gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü, bize sıralama sorularını kısmi olarak değerlendirmemiz için olanak sağlamaktadır. Aşağıda ele alacağımız örnek durum eşliğinde kısmi değerlendirmenin nasıl yapılabileceğini her birlikte inceleyeceğiz. Söz konusu örnekte, metni dikkate alarak doğru sıralamaya konması gereken 8 madde yer almaktadır. Bu örneğin ardından sunulan tabloda, sıralama sorulan soruda verilmesi gereken doğru cevap ve verilmesi olası 8 farklı cevap yer almaktadır. İlk olarak, bu 8 adayın cevaplarını geleneksel olarak kullandığımız biçimde, yani tamamı doğruysa tam puan, hatalıysa 0 puan şeklinde değerlendireceğiz. Ardından *Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü*'nü kullanarak değerlendirip, bu iki değerlendirme arasındaki farkı inceleyeceğiz.

Örnek

(Razi, 2005, s.7)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi bir paragraflık bir metin verilmiş ve ardından sunulan 8 maddenin metindeki olayların oluş sırası dikkate alınarak cevaplanması istenmiştir. Şimdi Tablo 2’de bu örneğin doğru cevabını ve verilmesi olası 8 farklı cevabı inceleyelim.

Geleneksel Yöntemlere Göre Değerlendirme

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 1. aday verilen maddeleri doğru sıralamaya koymayı başarmıştır. Bu durumda, 1. aday geleneksel yöntemle değerlendirdiğimizde 20 puanlık bu bölümden 20 tam puan almayı hak etmiştir. Diğer adaylara baktığımızda, cevaplarının bir kısmının doğru cevapla uyuşmadığı görülmektedir. Geleneksel yönteme göre 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. adaylar cevapları cevap anahtarıyla uyuşmadığı için 20 puanlık bu bölümden 0 puan almaktadırlar.

Geleneksel yöntemde değerlendirmeyi yapmak için tabloda görüldüğü gibi adayların verdiği cevapların cevap anahtarıyla uyuşup uyuşmadığı kontrol edilmektedir. Buna göre 2. adayın sıraya koyduğu hiçbir madde cevap anahtarındaki sıralamayla uyuşmamaktadır. 3. adayda ise daha farklı bir durum söz konusudur. 3. adayın sıralaması cevap anahtarıyla karşılaştırıldığında 8. sıraya konması gereken maddeyi doğru yerleştirdiği görülmektedir. 4. aday ise hem 1. hem de 8. sıraya konması gereken maddeleri doğru olarak sıralamayı başarmıştır.

Geleneksel yöntemler kullanılarak yapılan değerlendirmelerde hatalı olan sıralamaları tamamen yanlış kabul edip 0 puan vermenin yanı sıra, sadece doğru olarak yerleştirilen maddeleri dikkate alarak madde başına puan vermek de mümkündür. Bu durumda 2. adayın hiçbir maddesi uymadığından yine 0 puan alırken, 3. adayın 1 maddesi cevap anahtarıyla aynı sıralamada olduğundan $(20/8) \times 1 = 2,5$ puan, 4. adayında 2 maddesi cevap anahtarıyla aynı sıralamada olduğundan $(20/8) \times 2 = 5$ puan verilebilmektedir. Bu değerlendirme yöntemi daha adilmiş gibi görünse de aslında okuduğunu anlamayı ölçmemizi engellemektedir.

Şimdi 2. adayın yapmış olduğu sıralamayı bir kez daha gözden geçirelim. Dikkatli olarak incelediğimizde cevap anahtarıyla uyuşmamasına rağmen aslında yapılmış olan sıralamanın metindeki olay örgüsünü belli bir oranda takip ettiği görülmektedir. Yani 2. adayın en sonda yer alan ve 5. sıraya koyduğu maddeyi en yukarıya aldığımızda aslında bu adayın sıralamasının doğru olduğunu görmekteyiz. Aynı durum diğer adaylar için de geçerlidir. Örneğin, 3. adayın en sonda yer alan ve 5. sıraya koyduğu maddeyi en yukarıya aldığımızda ve 3. maddeyle 8. maddeyi yer değiştirdiğimizde bu adayın da sıralamasının doğru olduğunu görmekteyiz. Bu durumda, 2. adaya 0 puan veriyorken 3. adaya 2,5 puan veriyor olmamızı sorgulamak durumundayız. Çünkü 2. aday olay örgüsünün sadece bir maddesini sıraya koymada hata yapmış ve 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. adaylardan daha fazla puan almayı hak etmiştir. Dilerseniz bu adayları şimdi de *Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü*’nü kullanarak değerlendirelim ve aradaki farkı görmeye çalışalım.

Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü’ne Göre Değerlendirme

Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü’ne göre değerlendirmeyi yapabilmemiz için ilk olarak adayların sıralama sorularına vermiş oldukları cevapları bilgisayara girmemiz gerekmektedir. Bu işlemi yapabilmek için en uygun yöntem, bir hesap çizelgesi programı olan Microsoft ® Excel kullanmaktır. Bununla birlikte Microsoft Word gibi bir kelime işlemciyi ya da SPSS gibi bir istatistik programını kullanmak da mümkündür. Şekil 6’da *Ağırlıklı Değerlendirme Protokolü*’ne göre değerlendirmede ilk basamak olan notların Microsoft ® Excel aracılığıyla girilmesinin bir örneği görülmektedir.